

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Vojtěcha Šimíčka a soudců JUDr. Miluše Doškové a JUDr. Karla Šimky v právní věci žalobkyně **PhDr. V. B.**, proti žalovanému **Krajskému úřadu Zlínského kraje, odbor legislativní a právní**, se sídlem tř. Tomáše Bati 21, Zlín, **za účasti zúčastněné osoby P. D.**, o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 31. 3. 2006, sp. zn. 57 Ca 43/2005,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **se zamítá.**
- II.** Žalobkyni **se nepřiznává** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Krajský úřad Zlínského kraje, odbor legislativní a právní (dále jen „stěžovatel“), včas podanou kasační stížností brojí proti shora označenému rozsudku Krajského soudu v Brně. Tímto rozsudkem krajský soud zrušil rozhodnutí stěžovatele ze dne 5. 8. 2005, č. j. KUZL/13346/2005/LPO/Vá, kterým bylo k odvolání paní P. D. jako osoby zúčastněné upuštěno od uložení povinnosti k náhradě nákladů řízení spojených s projednáváním přestupku a zároveň bylo zamítnuto odvolání žalobkyně proti rozhodnutí Městského úřadu Otrokovice, odbor právní a přestupkový, ze dne 25. 4. 2005, sp. zn. P-370/04, kterým bylo podle § 76 odst. 1 písm. c) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, zastaveno řízení o přestupku žalobkyně proti občanskému soužití.

Stěžovatel v kasační stížnosti uplatňuje zákonné důvody obsažené v § 103 odst. 1 písm. a) a d) zák. č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“), a namítá tak nesprávné posouzení právní otázky krajským soudem a nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku pro nedostatek důvodů.

Stěžovatel zejména uvádí, že odůvodnění napadeného rozsudku není dostatečnou právní oporou výrokové části, když v tomto odůvodnění byla pouze rekapitulována správní rozhodnutí prvního a druhého stupně, jednotlivá podání účastníků a relevantní zákonná ustanovení a stručně rekapitulován obsah rozsáhlého správního spisu. Samotný postup krajského soudu však již nebyl dostatečně zdůvodněn, když krajský soud pouze konstatoval, že se v rámci správního řízení nepodařilo prokázat zákonné podmínky přestupku, tedy protiprávnost žalobčina jednání a to, že by toto jednání naplňovalo znaky přestupku, a proto mělo být řízení o přestupku zastaveno nikoli podle § 76 odst. 1 písm. c) zákona o přestupcích, ale podle písm. a) téhož ustanovení. Z rozsudku však není zřejmá myšlenková úvaha krajského soudu vedoucí jej k tomuto závěru, a to zejména pokud jde o aplikaci § 2 odst. 1 a § 49 odst. 1 písm. a) zákona o přestupcích. Stěžovatel také nesouhlasí s názorem krajského soudu, že jednáním žalobkyně nebyl vyvolán žádný následek, když za následek je nutno považovat již to, že se navrhovatelka cítila uražena na cti, o čemž svědčí již její podání návrhu na projednání přestupku.

Dále pak stěžovatel nesouhlasí s výkladem § 79 odst. 3 zákona o přestupcích provedeným krajským soudem. Toto ustanovení totiž blíže neupřesňuje, z jakých konkrétních důvodů hodných zvláštního zřetele lze v rozhodnutí o přestupku upustit zcela nebo zčásti od uložení povinnosti k úhradě nákladů řízení. Za této situace je podle stěžovatelova názoru ponecháno na jeho správním uvážení, jaká skutečnost bude jako okolnost hodná zvláštního zřetele posouzena. Není přitom pravdivý názor krajského soudu, že stěžovatel neuvedl ve svém rozhodnutí úvahu, vedoucí jej k upuštění od této povinnosti, když uvedl, že tímto důvodem bylo procesní pochybení správního orgánu prvního stupně, který nepoučil navrhovatelku P. D. o možnosti doplnění návrhu na projednání přestupku, čímž ji zkrátil na jejích právech.

Stěžovatel také připomíná, že i přes rozhodnutí krajského soudu již není možno odvolání žalobkyně vyhovět vzhledem k ustanovení § 20 odst. 1 zákona o přestupcích, když při opětovném projednání věci může stěžovatel pouze prvostupňové rozhodnutí zrušit s odkazem na zánik odpovědnosti za přestupek, nemůže však zastavit řízení o přestupku podle § 76 odst. 1 písm. a) zákona o přestupcích.

Z těchto důvodů stěžovatel navrhuje napadený rozsudek Krajského soudu v Brně zrušit a zároveň žádá o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti podle § 107 s. ř. s., tak aby nebyl nucen zaplatit žalobkyni 2 000 Kč na nákladech řízení ještě před rozhodnutím Nejvyššího správního soudu, ale případně až po tomto rozhodnutí. V opačném případě se stěžovatel obává, že pokud bude jeho kasační stížnost shledána důvodnou, musel by tuto částku po žalobkyni vymáhat zpět.

V souzené věci Nejvyšší správní soud z předmětného správního spisu především zjistil, že dne 13. 10. 2004 podala zúčastněná osoba P. D. na Městský úřad Otrokovice návrh na projednání přestupku, kterého se měla dne 5. 10. 2004 dopustit žalobkyně tím, že nazvala její dceru primitivem. K návrhu na projednání přestupku připojila dopis studenta J. Š., který v něm uvedl, že žalobkyně coby učitelka angličtiny mu kromě jiných výtek během hodiny angličtiny řekla, že „se kamarádí s takovými primitivy, jako je J. P. a L. H.“. Tuto výtku pak opakovala po hodině, když zůstal sám ve třídě a mazal tabuli. Když se žalobkyně zeptala, proč by L. H. měla být primitiv, odpověděla, že to není jeho věc.

Dne 1. 12. 2004 se pak uskutečnilo ústní jednání ve věci. Zde žalobkyně uvedla, že v průběhu hodiny nepronela žádný výrok o tom, že by L. H. byla primitiv, takový výrok učinila až při soukromém rozhovoru mezi ní a J. Š., u nějž nebyl nikdo další přítomen. Přitom se nedomnívala, že by svými slovy mohla někoho urazit, neboť vyjadřovala svůj osobní názor a navíc neuvedla slovo primitiv, nýbrž primitivní, jež použila ve smyslu nekulturní a kulturně nevyspělá.

Osoba zúčastněná k tomu v témže dni vypověděla, že se žalobkyní mají dlouhodobé neshody, jež se rozhodla řešit poté, co se její dcera od J. Š. dozvěděla, že o ní žalobkyně řekla, že je primitiv, čímž se její dcera cítila být uražena na cti. Po konzultaci s rodiči svědka Š. se rozhodla oznámit tento incident ředitelce školy.

Žalobkyně následně dne 10. 12. 2004 navrhla, aby bylo rozhodnuto o vyloučení všech členů Komise pro projednávání přestupků Městského úřadu Otrokovice, neboť osoba zúčastněná, jež návrh na projednání přestupku podala, je zaměstnankyní městského úřadu, a proto lze mít pochybnosti o nepodjatosti všech členů této komise. Této námitce nebylo vyhověno rozhodnutím tajemnice městského úřadu ze dne 18. 1. 2005, zn. PAM/3280/2005/TAJ, neboť shledala, že mezi vedoucí odboru právního a přestupkového a osobou zúčastněnou, jež pracuje na jiném útvaru městského úřadu, není vztah, který by zakládal důvodnost této námitky, když nepřesahuje intenzitu obvyklou mezi spolupracovníky. Tato vedoucí odboru právního a přestupkového následně rozhodla z obdobných důvodů, že vyloučení nejsou z projednávání dané věci ani ostatní pracovníci tohoto odboru.

Prvostupňový správní úřad dále vyslechl několik svědků. L. H. dne 9. 2. 2005 vypověděla coby svědkyně, že byla za primitiva označena před celou třídou, přičemž pod slovem primitiv si představuje, že ji tím žalobkyně označila za někoho „nevychovaného, blbého, jednoduchého, prostě opici“. Se žalobkyní vedla dlouhodobě spory, neboť žalobkyně si na ni ještě na základní škole stěžovala, že je vůdkyní party, jež kreslí po stěnách domu, což ovšem není pravda. Svědkyně také uvedla, že by jí stačilo, pokud by se jí žalobkyně omluvila do protokolu nebo na ústním jednání.

Žalobkyně při ústním jednání dne 16. 2. 2005 namítla prostřednictvím své právní zástupkyně, že správní orgán nezahájil řádně jednání o přestupku; neodborným pokusem o smír přesvědčoval žalobkyni fakticky k doznání; a že ve správním spise není záznam o tom, že by se o smír správní orgán pokusil. Zopakovala, že chování L. H. hodnotila pouze před J. Š., kterého si zavolala, aby smazal tabuli poté, co rušil při vyučování. Vytkla mu, že se horší jeho prospěch i chování, což přičetla tomu, že se stýká s lidmi, jako je J. P., kterého, ač nezletilého, viděla pod vlivem alkoholu, a L. H., tedy lidmi, které ona považuje za primitivní. Ve vztahu k L. H. tento názor zdůvodnila tím, že ničila dům za několik milionů, alespoň to plynulo z toho, že si do tohoto domu vodila kamarády, kteří jej ničili svými graffiti. V tomto směru ostatně podala žalobkyně již v roce 2002 oznámení o přestupku, aniž by jí byl oznámen výsledek tohoto řízení. Není ovšem pravda, že si na ni stěžovala ve škole, tam byla pouze zjistit jméno dívky, kterou podezírala z toho, že nakreslila graffiti na stěnu domu, kde bydlí. Žalobkyně dále vytrvala na svém výkladu slova primitivní, který si ověřovala i ve slovníku cizích slov. Toto slovo navíc neuvedla bez souvislostí, ale naopak v souvislosti s ničením domu, kde bydlí, čímž chtěla J. Š. varovat před lidmi, s nimiž se stýká. Uvedla také, že se těchto lidí obává, neboť nevyvolávají důvěru a na Silvestra 2003 tyto lidé, včetně L. H. a její rodiny, stříleli petardy do oken bytu, kde žalobkyně bydlí, a ohrožovali tak její rodinu na zdraví, což ostatně viděla i ředitelka jejich školy. Kvůli jejímu výroku na ni již slovně

zaútočila i paní D. Dopis J. Š. označila žalobkyně za lživý, neboť se v něm nepravdivě uvádí, že hodnotila L. H. již při hodině. Žalobkyně také trvala na tom, že použila slovo primitivní, nikoli však slovo primitiv.

J. Š. v týž den vypověděl, že dopis přiložený k návrhu na projednání přestupku psala paní D. a on jej jen podepsal, jeho obsah je ale pravdivý, neboť označení slečny H. za primitiva zaznělo již na konci hodiny a mohla je slyšet celá třída. On to potom řekl L. H. a ta své matce. Druhý den pak žalobkyně vyvolala svědka v hodině angličtiny k tabuli a řekla mu, že je dobrý informátor. K dotazu právní zástupkyně žalobkyně uvedl, že přímo v hodině na slovo primitiv nezareagoval, neboť mu to přišlo vtipné, pak se nad tím ale dále zamyslel, nicméně nedospěl k závěru, že by se ze strany žalobkyně jednalo o urážku či pomluvu, ale pouze o rozhovor mezi učitelem a žákem.

Osoba zúčastněná pak při výslechu uvedla, že dopis přiložený k návrhu na projednání přestupku nepsala ona, ale patrně přímo svědek Š. Trvala také na tom, že grafitti v jejích domě nedělá její dcera a že je tedy soustavné osočování ze strany žalobkyně nedůvodné, přičemž označení za primitiva, kterým je její dcera uražena na cti, bylo poslední kapkou, po níž se rozhodla řešit věc právně. Vytkla také žalobkyni, že jí její manžel rozkopává boty přede dveřmi. K tomu žalobkyně dodala, že to její manžel dělá z hygienických důvodů, neboť nechce, aby se jeho boty dotýkaly bot pana D.

Dne 16. 3. 2005 pak byla vyslechnuta ředitelka školy Mgr. M. H., která popsala, jak za ní přišla paní D. a informovala ji o tom, že byla její dcera uražena v hodině angličtiny, ovšem vzhledem k tomu, že žalobkyně před ní popřela, že by k poznámce došlo přímo při hodině, vyzvala ji ředitelka pouze k tomu, aby své soukromé věci neřešila v práci. Na jedné straně neměla důvod žalobkyni nevěřit, neboť ji pokládá za čestného člověka, na straně druhé nepokládala za vhodné použít hanlivý výraz o třetí osobě, jež není přítomna.

Dále byl v ten samý den zopakován výslech L. H., během něž se vyjádřila i žalobkyně, která uvedla, že ji paní D. označila za blázna, a to i před manželem žalobkyně. Na otázku právní zástupkyně žalobkyně, jak ji žalobkyně obtěžuje, L. H. vypověděla, že žalobkyně chtěla po její kamarádce, která na chodníku před domem jedla rohlík, aby po sobě zametla drobky. V závěru tohoto jednání se správnímu orgánu nepodařilo přesvědčit účastníky ke smíru.

Dne 23. 3. 2005 vyslechl správní orgán prvního stupně jako svědky několik žáků, kteří měli být při inkriminovaném výroku přítomni. Svědkyně O. nevěnovala podle svých slov výroku žalobkyně vůbec pozornost; podle svědka Š. neřekla žalobkyně nic, co by se slečny H. mohlo dotknout, jen toho její rodina využila, podobně vypovídali i další svědci, kteří se zejména podívovali nad tím, proč jsou sousedské spory řešeny přes ně, tedy vesměs nezletilé žáky. Žádný ze svědků v hodině inkriminovaný výrok nezaznamenal.

Žalobkyně svůj náhled na spory mezi sebou a osobou zúčastněnou shrnula i v podání ke správnímu orgánu ze dne 21. 3. 2005, kde shrnula pohoršující a obtěžující chování rodiny L. H. k ní a jejímu manželovi. Pokud použila vůči L. H. označení „primitivní“, bylo to zdůvodněno například tím, že ji neustále někdo obtěžuje dlouhým zvoněním na zvonek, pan D. po jedenácté hodině večerní hlasitě bouchá na dveře, kdosi jí na poštovní schránku napsal hrubý vulgarismus a sama slečna H. na ni jednou zčásti obnažila své pozadí. Podotkla také, že v daném případě není splněna objektivní ani subjektivní stránka přestupku, neboť výrok byl

pronesen jen mezi dvěma osobami, a to bez úmyslu urazit, naopak žalobkyně zvolila pouze adekvátní výraz pro vyjádření názoru na základě osobních zkušeností.

Na jednání dne 13. 4. 2005 si pak svědkyně M. Š., matka J. Š., zhruba vzpomněla, že když za ní přišla paní D. řešit, co o její dceři řekla před J. Š. žalobkyně, měla už paní D. připravené vyjádření, které společně opravili a přepsali. Rodiče J. Š. také vyslovili podivení nad tím, že se taková malichernost dostala až před Městský úřad Otrokovice.

Toto správní řízení uzavřel prvostupňový správní orgán svým výše uvedeným rozhodnutím ze dne 25. 4. 2005, jímž řízení o přestupku proti občanskému soužití zastavil podle § 76 odst. 1 písm. c) zákona o přestupcích, jelikož spáchání skutku, o němž se vedlo řízení, nebylo prokázáno. Zároveň zde bylo uloženo navrhovatelce P. D., aby podle § 79 odst. 1 zákona o přestupcích uhradila náklady státu spojené s projednáním přestupku ve výši 1000 Kč. Správní orgán vycházel především z výpovědí žalobkyně a svědků a ze stanovisek, která si vyžádal z Jazykové poradny Ústavu pro jazyk český. Z tohoto elektronicky zasláného stanoviska plyne, že slovník spisovné češtiny definuje výraz „primitiv“ jako primitivní člověk (např. ve vztahu k pravěkému umění), zároveň ovšem připouští i jeho použití v hanlivém smyslu. Obdobně internetový portál zaměřený na výuku českého jazyka na úrovni vysokých škol (www.cz-language.upol.cz), připomíná, že latinské „primitivus“ znamená první, prvotní, kromě prvních lidí však spojení „primitivní člověk“ může označovat také lidi na nízkém stupni civilizačního vývoje a slova primitivní lze používat také ve smyslu jednoduchý, nenáročný, zaostalý. Řekne-li se pak o člověku, že je primitiv, značí to, že je hloupý, nevzdělaný, nevychovaný, tedy chovající se podobně jako lidé na počátku svého fylogenetického vývoje. Toto slovo tak v pejorativním významu může znamenat též „omezenec“. Žalobkyně si podle správního orgánu při svém vzdělání musela být vědoma tohoto možného hanlivého významu, a přesto je použila před jinou osobou. Spáchání přestupku, tak jak byl uveden v návrhu, přesto nebylo prokázáno, neboť nebyly splněny podmínky § 49 odst. 1 písm. a) zákona o přestupcích. Ani svědeckými výpověďmi studentů účastných na hodině angličtiny, kde měl tento výraz zaznít, se totiž nepodařilo prokázat, že by žalobkyně ve výuce takto L. H. označila. Stála tak proti sobě tvrzení navrhovatelky a žalobkyně a za této situace nezbylo než řízení zastavit v souladu se zásadou v pochybnostech ve prospěch obviněného. Správní orgán vzal tedy za prokázané pouze to, že žalobkyně o L. H. prohlásila po vyučování, že je primitivní, což plynulo z atmosféry dlouhodobé sousedské nevráživosti mezi rodinami žalobkyně a navrhovatelky, což způsobuje vzájemnou předpojatost. Žalobkyně tímto výrokem sice chtěla působit výchovně na J. Š., použitím výrazu, který i on vnímal jako urážlivý, však pochybila. Raději se měla výroku, na který oba mladí lidé mohou podle prvostupňového orgánu reagovat vzhledem ke svému věku velmi citlivě, vyvarovat. Jejím jednáním však nebyly naplněny všechny podmínky přestupku, tedy objekt, objektivní stránka, subjekt a subjektivní stránka, když se nepodařilo prokázat, že došlo ke spáchání přestupku tak, jak je popsán v návrhu, jež se správní orgán musí držet. Žalobkyně se tak mohla dopustit jediné jiné urážky na cti, když pronesla hanlivý výrok v přítomnosti J. Š., takový skutek však nebyl k projednání navržen. Vzhledem k tomu, že navrhovatelka P. D. neunesla důkazní břemeno, uložil jí správní orgán povinnost nahradit náklady řízení.

Proti tomuto rozhodnutí podala odvolání P. D. jako navrhovatelka. V něm vyjádřila nesouhlas se zastavením řízení, když se žalobkyně sama doznala k tomu, že se dopustila hanlivého výroku vůči její dceři. Tímto výrokem ponižila a zesměšnila celou její rodinu; navíc osoba zastávající povolání, které vykonává žalobkyně, by si neměla takto hanlivě

označení dovolit nikde a vůči nikomu. Vytkla také správnímu orgánu prvního stupně, že věc posoudil příliš formálně.

Odvolání podala také žalobkyně. V něm vytkla přestupkovému řízení celou řadu vad, zejména brojila proti tomu, že byla zamítnuta její námitka podjatosti; že jí nebyl oznámen důvod změny úředníka vedoucího řízení, přičemž Mgr. K., která nahradila Bc. H., neměla podle žalobkyně dostatečnou odbornou způsobilost, navíc nedošlo k opakování důkazů a výpovědí, které byly učiněny ještě před Bc. H.; stejně tak správní orgán neměl vycházet z výpovědi L. H. ze dne 9. 2. 2005, neboť žalobkyně nebyla o konání tohoto výslechu včas vyzvána; rozhodnutí správního orgánu nebylo podepsáno oprávněnou osobou; správní orgán dostatečně nevyložil, na základě kterých skutečností rozhodoval, a na místo toho se opakovaně nechal unést úvahou o citlivosti mladých lidí; dopis J. Š. nemohl být pokládán za listinný důkaz, neboť se jednalo o svědka, a nikoli účastníka řízení; dotaz na Ústav pro jazyk český byl učiněn bez upozornění na souvislosti případu. Výtky měla žalobkyně i ke způsobu, jakým byli předvoláváni svědci a jakým se správní orgán pokusil o smír, vytkla správnímu orgánu neznalost § 73 zákona o přestupcích a to, že se řídil nepřímými důkazy a navrhovatelce v rozporu se zásadou ofi ciality přestupkového řízení vytkl, že neunesla důkazní břemeno, a v rozhodnutí neuvedl, který zákonný znak skutkové podstaty nebyl vlastně splněn. Zejména však žalobkyně setrvala na názoru, že se přestupku nedopustila, neboť pouze použila na L. H. označení cizím spisovným slovem, a to – jak potvrdily i svědecké výpovědi - jen před J. Š., tedy způsobem, který nemohl snížit a nesnížil její vážnost u spoluobčanů.

O těchto odvoláních rozhodl stěžovatel svým výše označeným rozhodnutím ze dne 5. 8. 2005, kterým prvostupňové rozhodnutí změnil tak, že bylo ve vztahu k navrhovatelce P. D. upuštěno od povinnosti k náhradě nákladů řízení a druhý odstavec výrokové části týkající se povinnosti hradit náklady řízení byl vypuštěn. Ostatní části výroku zůstaly beze změny. Stěžovatel se ztotožnil s názorem správního orgánu prvního stupně v tom, že žalobkyně hanlivý výrok na adresu L. H. pronesla, přičemž je nerozhodné, a v tom s napadeným rozhodnutím nesouhlasil, zda šlo o slovo primitiv nebo primitivní. Správnímu orgánu prvního stupně se však nepodařilo prokázat, že byl výrok pronesen v hodině angličtiny, jak tvrdila navrhovatelka. Vina žalobkyně tak nebyla bez důvodných pochybností prokázána, a prvostupňový správní orgán proto správně řízení zastavil z důvodů vyplývajících ze zásady „in dubio pro reo“. K urážce na cti tak došlo podle stěžovatele až po hodině v soukromém rozhovoru s J. Š., který nebyl určen veřejnosti. Na druhé straně nesouhlasil se žalobkyní v tom, že by k naplnění skutkové podstaty urážky bylo nezbytné snížení vážnosti uražené osoby, naopak stačí, že se poškozená osoba cítí uražena, přičemž je nepodstatné, zda je výrok pravdivý či ne. Navíc žalobkyně by jako vzdělaná osoba opravdu měla vážit slova, která užije k vyjádření názoru na třetí osobu. Tímto výkladem přitom nebyla žalobkyně zkrácena na své svobodě projevu, neboť ta je ve vztahu k tomuto přestupku omezena již samotným zákonem o přestupcích. Stěžovatel se také zamyslel nad tím, proč nebyla navrhovatelka správním orgánem poučena o možnosti návrh upřesnit či rozšířit, a shledal, že navrhovatelka skutečně byla tímto postupem zkrácena na svých právech. Tuto skutečnost označil za důvod hodný zvláštního zřetele, a upustil proto zcela od náhrady nákladů řízení a změnil v tomto směru výrok rozhodnutí. S námitkami žalobkyně se stěžovatel naopak neztotožnil. Mimo jiné přitom uvedl, že přidělení řízení jinému pracovníkovi bylo plně v kompetenci vedoucí odboru právního a přestupkového, stejně jako závěrečný podpis napadeného rozhodnutí, byť se sama tato vedoucí řízení fyzicky neúčastnila. Irelevantní je i námitka údajného nedostatečného vzdělání pracovnice vedoucí řízení, a to vzhledem k vyhlášce č. 511/2002 Sb., o uznání rovnocennosti vzdělání úředníků územních samosprávných celků. Správní řád neupravuje přesně, co má obsahovat předvolání svědka, proto nebylo na závalu, že svědci byli

v předvolání upozornění na to, jakého skutku se řízení týká. Stěžovatel ani neshledal, že by prvostupňový orgán svým pokusem o uzavření smíru nutil žalobkyni k doznání, či že by bylo možno za nezákonné označit jiné části jeho postupu kritizované žalobkyní.

Proti tomuto rozhodnutí podala žalobkyně žalobu ke Krajskému soudu v Brně. V ní zejména zopakovala výtky učiněné již v odvolání, jejichž podstatnou část stěžovatel podle jejího názoru bagatelizoval a s částí, například nemožností využít jako důkazní prostředek „písemné svědectví“, se nevypořádal vůbec. Vytkla také stěžovateli rozporny spočívající v tom, že na jedné straně tvrdí, že se jí spáchání přestupku nepodařilo prokázat, na straně druhé však tvrdí, že fakticky spáchán byl, když dostčuje, že se L. H. cítila uražena. Svým výkladem přitom odepřel žalobkyni právo na svobodu slova a projevu, zahrnující v demokratickém právním řádu též právo na kritiku. Přestupkem urážky na cti proto nemůže být každý projev pocíťovaný subjektivně jako urážka, ale pouze projev způsobitý přivodit újmu občanské cti poškozeného. Neztotožnila se ani s názorem, že je nepodstatná pravdivost či nepravdivost výroku. Zásahem do občanské cti totiž nemůže být kritika počínání fyzické osoby opírající se o pravdivé údaje, byť bylo v kritice použito ironizování či odsuzování. V daném případě, tedy v kritice žalobkyně na adresu L. H. před J. Š., šlo o použití slova „primitivní“ ve smyslu nekulturní, spjaté s prokazatelnou domněnkou žalobkyně, že se L. H. podílela na zničení domu za několik milionů korun. Naopak výpovědi svědků jasně prokazují, že se o ní tak nevyjádřila přímo v hodině angličtiny. Dokazováním tak bylo prokázáno, že se skutek, tak jak byl uveden v návrhu na projednání přestupku, nestal. Závěr, ke kterému dospěly správní orgány obou stupňů, proto považovala žalobkyně za rozporný se spisy. Konečně napadla i změnu výroku provedenou stěžovatelem, neboť takto stěžovatel překročil rozsah svého správního uvážení. Prvostupňový správní orgán ani neměl povinnost navrhovatelku poučit, jak se domnívá stěžovatel, neboť tím by ji zvýhodnil, ostatně i navrhovatelka se mohla nechat ve správním řízení právně zastupovat.

O této žalobě rozhodl krajský soud nyní posuzovaným rozsudkem, jímž jí vyhověl a napadené rozhodnutí stěžovatele zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V tomto rozsudku krajský soud rekapituloval skutkový stav a podání účastníků, uvedl obsah žalobou dotčených zákonných ustanovení a shledal, že žaloba je důvodná. Ze správního spisu mu totiž jako nepochybné vyplynulo, že se žalobkyně vyjádřila v neprospěch L. H., avšak nebylo prokázáno spáchání urážky slovním výrokem, neboť nebyl pronesen při hodině angličtiny, nýbrž v soukromém rozhovoru dvou lidí, díky čemuž nebyla obsahová forma výroku přesně identifikovatelná. Nebyla tedy prokázána protiprávnost jednání žalobkyně. Skutek, o němž bylo řízení vedeno, nenaplňoval podle krajského soudu znaky přestupku, a proto správní orgán prvního stupně pochybil, pokud zastavil řízení podle ustanovení § 76 odst. 1 písm. c) zákona o přestupcích, když správně měla být věc kvalifikována podle písmene a) téhož ustanovení. Dále krajský soud vytkl stěžovateli, že sice využil svého práva ve smyslu § 79 odst. 3 zákona o přestupcích, v odůvodnění ovšem neuvedl důvody, které jej k učiněnému závěru vedly, tedy pro které důvody hodné zvláštního zřetele upustil od povinnosti navrhovatelky k náhradě nákladů řízení spojených s projednáváním přestupku ve výši 1000 Kč. Nepřesvědčivý byl tak i výrok stěžovatele, že se druhý odstavec výrokové části týkající se povinnosti hradit náklady řízení vypouští. Krajský soud proto zrušil stěžovatelovo rozhodnutí pro nezákonnost a vrátil mu věc k dalšímu řízení, v němž uložil stěžovateli zohlednit právní stanovisko krajského soudu. Zároveň uložil stěžovateli, aby žalobkyni jako úspěšné účastnici soudního řízení zaplatil vzniklé náklady řízení ve výši 2000 Kč odpovídající výši žalobkyní zaplaceného soudního poplatku.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek Krajského soudu v Brně v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů (§ 109 odst. 2 a 3 s. ř. s.) a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Svou první námitkou stěžovatel brojí proti tomu, že je rozsudek krajského soudu nepřezkoumatelný pro nesrozumitelnost, respektive pro stručnost odůvodnění, jímž krajský soud shledal nezákonnost stěžovatelova rozhodnutí.

Nepřezkoumatelnost rozsudku krajského soudu jako přípustný důvod kasační stížnosti ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s., je zároveň neurčitým právním pojmem vyloženým již v judikatuře zdejšího soudu. Nejobecněji se k nepřezkoumatelnosti soudních rozhodnutí vyjádřil zdejší soud ve svém rozsudku ze dne 4. 12. 2003, sp. zn. 2 Azs 47/2003 (publ. pod č. 244/2004 Sb. NSS), kde uvedl: *„Za nepřezkoumatelná pro nesrozumitelnost ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. lze považovat zejména ta rozhodnutí, která postrádají základní zákonné náležitosti, z nichž nelze seznat, o jaké věci bylo rozhodováno či jak bylo rozhodnuto, která zkoumají správní úkon z jiných než žalobních důvodů (pokud by se nejednalo o případ zákonem předpokládaného přezkumu mimo rámec žalobních námitek), jejichž výrok je v rozporu s odůvodněním, která neobsahují vůbec právní závěry vyplývající z rozhodných skutkových okolností nebo jejichž důvody nejsou ve vztahu k výroku jednoznačné.“* Ve vztahu k přílišné stručnosti rozsudku jako důvodu jeho nepřezkoumatelnosti pak budiž připomenut rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 7. 2005, sp. zn. 2 Afs 24/2005 (publ. pod č. 689/2005 Sb. NSS), podle něžž platí: *„Není-li z odůvodnění napadeného rozsudku krajského soudu zřejmé, proč soud nepovažoval za důvodnou právní argumentaci účastníka řízení v žalobě a proč žalobní námitky účastníka považuje za liché, mylné nebo vyvrácené, nutno pokládat takové rozhodnutí za nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. zejména tehdy, jde-li o právní argumentaci, na níž je postaven základ žaloby. Soud, který se vypořádává s takovou argumentací, ji nemůže jen pro nesprávnost odmítnout, ale musí také uvést, v čem konkrétně její nesprávnost spočívá.“* K nepřezkoumatelnosti rozsudku založené nezohledněním všech žalobních námitek se pak tento soud vyjádřil ve svém rozsudku ze dne 18. 10. 2005, sp. zn. 1 Afs 135/2004 (publ. pod č. 787/2006 Sb. NSS): *„Opomene-li krajský soud v řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu přezkoumat jednu ze žalobních námitek, je jeho rozhodnutí, jímž žalobu zamítl, nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů [§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.]“*

V daném případě lze konstatovat, že rozsudek krajského soudu je sice svou strukturou nevyvážený, neboť krajský soud se skutečně, a v tom je třeba dát stěžovateli za pravdu, zabýval velmi podrobně podáními účastníků a shrnutím jednotlivých ustanovení zákona o přestupcích a zákona č. 71/1967 Sb., správního řádu; na druhé straně jen stručně obsahem správního spisu a důvody svého rozhodnutí. Nelze nicméně shledat, že by tato stručnost způsobila nepřezkoumatelnost jeho rozhodnutí, jak tento pojem chápe výše zmíněná judikatura. Krajský soud se sice nevyjádřil ke všem uplatněným žalobním námitkám, v tom však nelze spatřovat jeho pochybení, neboť za situace, kdy shledal nezákonnost napadeného rozhodnutí ze dvou důvodů, jež v rozsudku uvedl, již nebylo nutné, aby se zabýval důvody zbývajícími. Z rozsudku je přitom zřejmé, z jakých důvodů bylo napadené rozhodnutí stěžovatele zrušeno. I podle názoru zdejšího soudu by sice bylo vhodnější, pokud by – jak žádá stěžovatel – podrobněji rozvedl myšlenkovou úvahu, jež ho k závěrům v odůvodnění uvedeným přivedla; pokud to však neučinil, je to potenciálně na újmu přesvědčivosti jeho rozsudku, v daném případě však nikoli srozumitelnosti. Důkazem pro takové zhodnocení kvality tohoto rozsudku je ostatně i argumentace stěžovatele v kasační stížnosti, v níž

se závěry krajského soudu polemizuje, jsou mu tedy z jeho rozsudku zřejmé, ale nesouhlasí s nimi. Argumentace provedená krajským soudem je tak sice dostatečná k tomu, aby byla seznatelná, tedy aby bylo zjevné, že krajský soud zrušil napadené stěžovatelovo rozhodnutí proto, že podle krajského soudu nebylo jednání žalobkyně přestupkem a že stěžovatel dostatečně neodůvodnil své rozhodnutí o neuložení povinnosti k náhradě nákladů řízení osobě zúčastněné; její stručnost však do jisté míry ohrožuje její přesvědčivost pro účastníky řízení i pro soud provádějící přezkum.

Přes tuto výtku zdejší soud shledává, že závěry krajského soudu jsou sice stručně odůvodněné, ale správné a mající oporu v právním řádu a skutkovém stavu, a při konfrontaci se stěžovatelovými námitkami se s těmito závěry krajského soudu ztotožňuje. I Nejvyšší správní soud se totiž domnívá, že jednání žalobkyně v daném případě nesplnilo znaky přestupku, a bylo proto namístě řízení zastavit podle § 76 odst. 1 písmeno a), a nikoli písmeno c) zákona o přestupcích.

Spornou byla v daném případě otázka, zda se žalobkyně dopustila přestupku proti občanskému soužití podle § 49 odst. 1 písm. a) zákona o přestupcích, podle nějž platí:

„Přestupku se dopustí ten, kdo

a) jinému ublíží na cti tím, že ho urazí nebo vydá v posměch,...“

Správní orgán prvního i druhého stupně uzavřely svou úvahu nad tím, zda se žalobkyně přestupku podle tohoto ustanovení dopustila, či nikoli, závěrem, že jí nebylo dostatečně prokázáno, že by učinila hanlivý výrok o L. H. v hodině angličtiny. Správní orgán prvního stupně tuto svou úvahu poněkud znejasnil svou nadbytečnou zaměřeností na rozdíly mezi dopadem podstatného jména „primitiv“ a přídavného jména „primitivní“, což mu vytkl již stěžovatel. Stěžovatelova úvaha je pak poněkud znepřehledněna tím, že na straně jedné tvrdí, že vina nebyla žalobkyni prokázána, na straně druhé však hned vzápětí bere za jisté, že v rozhovoru mezi žalobkyní a J. Š. k urážce na cti došlo, přičemž je lhotejně, že se jednalo o soukromý rozhovor, který nebyl určen veřejnosti, podstatné je naopak pouze to, že se postižená osoba cítí uražena a že výrok je způsobit urazit. Zastavení řízení tak správní orgány obou stupňů zdůvodnily neshodou mezi návrhem P. D. a zjištěními vyplývajícími z provedeného řízení. Řečeno jinak, oba orgány se shodly na tom, že se žalobkyně fakticky dopustila přestupku urážky na cti svým výrokem před J. Š. její výrok učiněný takto v soukromí však nebyl návrhem osoby zúčastněné napaden. Naopak se nepodařilo prokázat, že by se dopustila obdobného výroku již v hodině angličtiny, tedy před žáky, jak tvrdil návrh osoby zúčastněné. Správní orgány obou stupňů tak opřely zastavení řízení jednak o určitý výklad principu vázanosti řízení o přestupku projednávaného na návrh tímto návrhem a jednak o určitý výklad přestupku ublížení na cti. Nejvyšší správní soud se neztotožňuje ani s jedním z těchto výkladů.

Těsnou vázanost řízení o přestupku na návrh na projednání přestupku odvozuje stěžovatel z ustanovení § 68 odst. 1 zákona o přestupcích, podle nějž *„přestupky podle § 49 odst. 1 písm. b) a c) a přestupky podle § 50 spáchané mezi blízkými osobami, jakož i přestupky podle § 49 odst. 1 písm. a) se projednávají jen na návrh postižené osoby, jejího zákonného zástupce nebo opatrovníka (dále jen "navrhovatel").“* Toto ustanovení ovšem nelze aplikovat na vztah mezi konkrétním návrhem a zjištěným skutkovým stavem formálně. Toto ustanovení je totiž sice průlomem do obecně platné zásady oficiality přestupkového řízení plynoucí z § 67 odst. 1 zákona o přestupcích, smyslem tohoto průlomu však je pouze omezit okruh osob, jež mohou řízení o přestupku vyvolat. Tento okruh je v ustanovení § 67 odst. 2 zákona o přestupcích vymezen relativně velmi široce (*„Podkladem pro zahájení*

řízení o přestupku je oznámení státního orgánu, orgánu policie nebo obce, jakož i právnické osoby nebo občana o přestupku, poznatek z vlastní činnosti správního orgánu nebo postoupení věci orgánem činným v trestním řízení“), ustanovení § 68 odst. 1 jej pak omezuje pouze na osoby přestupkem postižené a jejich zákonného zástupce či opatrovníka. Tento průlom do zásady oficiality však neznamená, že by návrhovač musel nést břemeno návrhu i v tom smyslu, že by případná nepřesnost návrhu v míře obdobné nyní posuzovanému případu vedla k neúčinnosti tohoto návrhu. Dostačuje tak, pokud je návrh ve smyslu § 68 odst. 1 zákona o přestupcích natolik přesný, aby umožňoval zahájení řízení o daném přestupku, zde urážce na cti L. H. žalobkyní. Opačný názor by ostatně vylučoval návrhy směřující proti soustavnému snižování cti poškozené osoby výroky pachatele, které se opakují, a nelze je tedy jednotlivě specifikovat co do místa a času pronesení. Přesnost návrhu a jeho soulad se skutkovým stavem bezpečně zjištěným při samotném přestupkovém řízení tímto návrhem vyvolaným tak musí být správním orgánem posuzován materiálně, a nikoli formálně. Pokud tedy v návrhu P. D. bylo uvedeno, že se žalobkyně dopustila urážky na cti její dcery určitého dne v hodině angličtiny před skupinou svých žáků; a správní orgán přesvědčivě zjistil, že žalobkyně pronesla výrok totožný s výrokem obsaženým v návrhu, ovšem nikoli před koncem hodiny angličtiny, ale těsně po jejím skončení, a nikoli před skupinou žáků, ale pouze před jedním z nich; pak za situace, že považoval pronesení tohoto výroku i v těchto od návrhu mírně odchylných podmínkách za přestupek, měl za něj žalobkyni potrestat, příp. měl alespoň vyslovit, že ke spáchání tohoto přestupku došlo.

Jednání žalobkyně však v daných souvislostech podle názoru Nejvyššího správního soudu přestupkem nebylo, ať už bylo proneseno v rozhovoru dvou osob, či před kolektivem žáků. Pokud je totiž posuzováno, zda má být za přestupek ublížení na cti považováno pronesení hanlivého výroku, má skutečnost, zda byl tento výrok pronesen před jedinou třetí osobou, či před více takovými osobami, vliv pouze na intenzitu ublížení na cti, a nikoli na samotný jeho fakt. Počet osob, jež výrok slyšely, tak určuje pouze závažnost přestupku, plynoucí z míry ublížení na cti, a nikoli fakt jeho spáchání. Stačí tak v řadě situací, aby posluchačem, či obecně příjemcem hanlivého výroku byla jediná osoba, pokud i v očích oné jediné osoby může být haněný uražen či vydán v posměch. Takový příklad nám poskytuje již rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 12. 1924, Boh. A 4208/24 (1155/24), v němž byl shledán přestupek ublížení na cti stěžovatelky v tom, že občan „*K. uzavřeným dopisem dne 31. března 1922 jejímu manželu J. H. zaslaným psal, aby své paní, t.j. stěžovatelce poručil, aby ho ve svých klepech nechala stranou; klepala prý o něm u L. resp. u M.; K. má prý mnoho práce a svůj volný čas zabije jiným způsobem, než aby zákeřně, revolverově vrhal se na čest jiných, ale tolik času si prý vezme, že uslyší-li jen ještě jednou, že podobným způsobem chce se zalichotiti u buržoa, napráská jí vlastní rukou, co se do ní vejde; "na sprostou nádobu, hrubá otíračka"*“. Prvorepublikový Nejvyšší správní soud při zvažování relevance toho, že hanlivé tvrzení bylo učiněno před jediným člověkem, tedy adresátem dopisu, uvedl: „*Inkriminovaný dopis viní M. H. předem, že šíří klepy o K., dále, že "zákeřně, revolverově" vrhá se na čest jiných. H. jest v dopise přirovnávána ke sprosté nádobě, na kterou se hodí hrubá otíračka. Tím se viní stěžovatelka z určitého nepočestného činu, kterýž by ji v obecném mínění mohl uvésti v opovržení nebo snížiti. Obvinění to obsahuje tedy skutkovou podstatu přestupku ublížení na cti dle § 488 trestního zákona, který podléhá trestní pravomoci řádného soudu, ježto ke skutkové podstatě tohoto přestupku nenáleží veřejný ráz obvinění, a je tedy lhostejno, byla-li urážka pronesena veřejně a před více lidmi, aneb pouze vůči jedné, od uraženého rozdílné osobě.*“ Lze konstatovat i dnes, že nepatří mezi pojmové znaky přestupku ublížení na cti pronesením hanlivého výroku pronesením před více lidmi, tedy veřejně. S takto definovaným požadavkem veřejnosti se setkáváme u přestupků jiných, typicky – ex definitione – u přestupku veřejného pohoršení,

jak bylo vyloženo v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 2. 2004, sp. zn. 2 As 69/2003 (publ. pod č. 216/2004 Sb. NSS), kde soud uvedl, že „*veřejné pohoršení ve smyslu § 47 odst. 1 písm. c) zákona ČNR č. 200/1990 Sb., o přestupcích, nastává v případě současného naplnění tří znaků: musí být spácháno veřejně, jednání musí subjektivně pohoršovat zpravidla více než dvě osoby, které budou tomuto jednání obvykle přítomny současně, a musí být v rozporu s tím obsahem mravnosti, na němž se společnost shoduje.*“

Pronesení hanlivého výroku před větším množstvím lidí tedy pojmovým znakem přestupku podle § 49 odst. 1 písm. a) zákona o přestupcích není. Zato jím však je skutečnost, že se jedná o výrok urážlivý nebo zesměšňující, a dále skutečnost, že pachatel o této jeho povaze ví, neboť nikdo se nemůže dopustit urážky, pokud neví, že urážku hanlivým výrokem páchá. Tyto definiční znaky ostatně akceptuje i odborná literatura (srov. k tomu Z. Červený, V. Šlauf: *Přestupkové právo*, Linde, Praha 2003, str. 129). U přestupku podle § 49 odst. 1 písm. a) zákona o přestupcích totiž postačuje ve smyslu § 4 téhož zákona nedbalost, vzhledem k povaze tohoto činu je však vyloučena nedbalost nevědomá; jinými slovy, přestupku formou hanlivého výroku (otázku urážky formou pomluvy, tedy výroku nepravdivého či difamujícího, zde nechává soud stranou) se dopouští pouze ten, kdo si může být vědom, že jeho výrok v dané situaci, v dané skupině obyvatel, tedy v celkovém společenském kontextu, může být hanlivý. K nezbytnosti zvažování společenských souvislostí a okolností, v nichž je výrok považovaný za hanlivý pronesen, se ostatně vyjádřil již Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku ze dne 22. 4. 1938, Boh. A 13216/38 (6102/35), kde vyřkl: „*Za hrubou urážku na cti se pokládá každý projev, který již podle všeobecných společenských a mravních názorů lze kvalifikovat jako útok porušující čest napadené osoby.*“

Stejně tak je potřeba ve všech souvislostech posuzovat i výrok žalobkyně na adresu L. H. V tomto ohledu nepřipisuje zdejší soud na rozdíl od prvostupňového správního orgánu prakticky žádnou relevanci tomu, zda žalobkyně mluvila o primitivismu L. H. formou podstatného či přídavného jména. Naopak je třeba brát za zásadní, že byl výrok učiněn před žákem, popřípadě více žáky, a že smyslem tohoto výroku bylo jednoho ze žáků určitým způsobem hodnotově nasměrovat, v daném příkladě poskytnout mu negativní příklad. Jakkoli není definičně nutný úmysl žalobkyně očernit L. H., nelze přehlédnout, v jakých souvislostech žalobkyně svůj výrok pronesla. Bylo tomu tak v situaci, kdy měla u jednoho ze svých žáků pocit, že se zhoršuje jeho chování i prospěch, a tuto skutečnost připisovala společnosti lidí, s nimiž se stýkal a před nimiž ho chtěla varovat. Vzhledem k tomu, že měla s těmito lidmi negativní předchozí zkušenosti, zkritizovala je označením za primitivní. Při hodnocení tohoto výroku žalobkyně je přitom nutno mít na zřeteli, že šlo o soukromý názor opřený o její osobní přesvědčení podložené konkrétními zkušenostmi o tom, že L. H. je vandal ničící formou grafiti jejich společné bydliště. Po žalobkyni jako soukromé osobě přitom však nelze spravedlivě požadovat, aby každou svoji osobní kritiku pronesenou před třetí osobou musela prokazovat důkazy.

Stejně tak jí nelze vytýkat, že použila slovo pejorativní, negativně citově zabarvené. Výchovné působení vyžaduje určitou citovou angažovanost a je těžko představitelné, že by při výchovném určování dobrých a špatných příkladů mohla žalobkyně používat pouze neutrální slova, například označení za dobrého či špatného člověka. Požadování takové neutrálnosti či, módně řečeno, politické korektnosti, by výrazně zmenšilo účinky výchovného působení, neboť by se jí učitel nezdálil i jazykovému diskurzu svých žáků, aniž by taková neutrálnost či hodnotová bezbarvosť projevu byla právně vyžadována. K tomu, že takový stav není obecně ve veřejné výměně názorů a informací právním řádem požadován, se ostatně zdejší soud již vyjádřil v jiné souvislosti (ve vztahu k „politické korektnosti“ nepolitických

pořadů v médiích v předvolebním období) ve svém usnesení ze dne 29. 6. 2006, sp. zn. Vol43/2006 (publ. pod č. 947/2006 Sb. NSS). Aktuální judikatura Evropského soudu pro lidská práva ostatně naznačuje, že volání po umělém vytěsnění konfliktů a ohnivých diskusí ze společnosti, či volání po neutralitě a sterilitě veřejné komunikace v zájmu politické korektnosti není ani součástí nynějšího celoevropského právního konsenzu (viz k tomu z poslední doby např. rozsudek *Öllinger proti Rakousku* ze dne 29. 6. 2006, stížnost č. 76900/01, § 36).

Dále je třeba připomenout, že učitel či profesor na střední škole má nesporně potenciálně silný vliv na vývoj a chování svých žáků, z titulu své funkce je vůči nim v pozici mnohdy se blížící vrchnostenskému postavení. K tomuto postavení a jeho důsledkům na požadovanou úroveň projevů učitele vůči žákům se inspirativním způsobem vyjádřil už prvorepublikový Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 6. 5. 1922, Kr I 579/22 (Rozh. Tr. NS 1923, II:106-107), kde uvedl: „*Učitel a žák stojí k sobě v poměru nadřízenosti, pokud se týče podřízenosti, v důsledku své povinnosti výchovné má učitel vůči žáku zvláštní práva, jako výchovný prostředek má zajisté po ruce zejména výstrahu a důtku.*

Jakoby bylo protimyslným, používatí ustanovení trestního zákona o urážkách na cti v poměru rodičů k jich dětem, dlužno srovnale s tím omeziti také podstatně použití ustanovení těchto v poměru učitele ku žáku, jestliť poměr tento blízce příbuzným poměru rodičů k dětem, hledě k výchovnému účelu, jehož jest se domáhati v obou případech. Jest na snadě, že ani výstrahy ani důtky nemohlo by se užiti jako prostředku výchovného nebo kárného, kdyby i ohledně nich měla beze všeho platnost ustanovení o trestných činech proti bezpečnosti cti.

Dotýkat' se každý z těchto kárných prostředků do jisté míry cti káraného. Jde tu však o výkon práva a plnění povinnosti učitelem, jenž v prvé řadě má posouditi, která slova odpovídají povaze případu a osobnostem žáků, a jemuž musí býti vyhrazeno, pokládá-li to nutným, by volil také výrazy, které nemohou vždy postrádati větší ostrosti, mají-li právě dle okolností případu působiti jako důrazný prostředek trestný. Tu se může arci přihoditi, že se učitel co do míry káraní může dopustiti přehmatu.

V daném případě dlužno uznati, že obžalovaný mohl ve zcela nepřipustném volání žáků, jímž byl při vstupu do třídy uvítán, vzhledem ku skutečnosti, že valná většina jich na náboženství nechodila, spatřovati posměch a pošklebky, namířené proti němu jako katechetovi a že autorita jeho jako učitele vyžadovala, aby proti chování takovému rázně vystoupil. Okolnosti, za jakých inkriminované výroky padly, a jež při posuzování věci nelze přezíratí, činí proto jednání obžalovaného již po objektivní stránce omluvitelným.“

Toto takřka vrchnostenské postavení, byť jistě nemá na počátku 21. století již tak paternalistickou povahu jako před osmdesáti lety, tak staví učitele před nelehkou zodpovědností za jeho slova, nikoli však v tom směru, že by musel mluvit pouze neutrálně či „politicky korektně“, ale tak, aby na žáky výchovně působil, a to přiměřeně tomu, v jaké situaci hovoří a před jakými žáky stojí. Jiný přístup je jistě třeba zvolit vůči žákům prvních tříd základní školy, kteří jsou ze své povahy značně ovlivnitelní, ale i zranitelní, a jinak k žákům blížícím se plnoletosti, kteří jsou již více schopni hájit svá práva i práva jiných. V daném případě ovšem nikomu ze žáků, ani samotnému J. Š., nepřišlo na mysl, že by byla L. H. žalobkyní daným výrokem urážena. Tento pocit měla pouze zúčastněná osoba. Z pohledu Nejvyššího správního soudu byl však tento pocit neodůvodněný, výrok žalobkyně nebyl sice hodnotově neutrální, ale byl adekvátní smyslu a kontextu, v němž byl pronesen, a nelze shledat, že by jím mohla být čest L. H. dotčena. Žalobkyně jím ostatně pouze pronesla

hodnotící soud, jehož negativnost nebyla vzhledem k jejich dlouhodobým vzájemným vztahům pro nikoho ze zúčastněných ničím překvapivým. Jakkoli totiž žalobkyni tíží při každém výroku odpovědnost za výchovu jejích žáků, celkové působení na ně a úctu k nim a jejich právům, i k právům třetích osob, neznamená to, že by musela každé slovo zvažovat způsobem, jaký vyplývá z vyznění rozhodnutí stěžovatele.

Řečeno jinak, žalobkyně poskytnutím tohoto negativního příkladu plnila jednu ze svých úloh, jež jsou jí jako profesorce na střední škole svěřeny. Touto funkcí je výchova a nebylo by namístě, za situace, kdy označení L. H. za osobu primitivní nebylo ani samoučelné, ani nepřiměřené, a subjektivně z pohledu žalobkyně ani bezdůvodné; trestat ji v rámci přestupkového řízení za to, že použila při výchovném působení na svého žáka označení pejorativní, emociálně zbarvené, když tato emociálnost, ba i určitá hanlivost, byla zcela přiměřená dané situaci a stěžovatelským motivacím.

Z tohoto důvodu již bylo nepodstatné, zda byl její čin prokázán v podobě shodující se s návrhem osoby zúčastněné či nikoli, neboť podstatné je, že daný výrok, ať už byl pronesen v hodině angličtiny či po ní, přestupkem být nemohl, už proto, že u něj nemohlo být shledáno porušení či ohrožení zájmů společnosti ve smyslu § 2 odst. 1 zákona o přestupcích, na nějž poukazuje stěžovatel ve své kasační stížnosti.

Druhá námitka stěžovatele pak směřuje proti tomu, že krajský soud neschválil jeho výklad § 79 odst. 3 zákona o přestupcích ve vztahu k jeho odstavci 1. Tato dvě ustanovení znějí:

„(1) Občanovi, který byl uznán vinným z přestupku, jakož i navrhovateli, bylo-li řízení zahájené na jeho návrh zastaveno podle § 76 odst. 1 písm. a), b), c) nebo j), se uloží povinnost nahradit státu náklady spojené s projednáváním přestupku. Náklady řízení se hradí paušální částkou, kterou stanoví ministerstvo vnitra České republiky v dohodě s ministerstvem financí České republiky zvláštním právním předpisem.

...

(3) Z důvodů zvláštního zřetele hodných lze od uložení povinnosti nahradit náklady řízení podle odstavce 1 zcela nebo zčásti upustit.“

Neshoda mezi stěžovatelem a krajským soudem tkví v tom, zda procesní pochybení správního orgánu prvního stupně mohlo být „důvodem zvláštního zřetele hodným“ ve smyslu citovaného ustanovení. Spojení „důvod hodný zvláštního zřetele“ je neurčitým právním pojmem objevujícím se v různých souvislostech, k jehož výkladu je povolán orgán aplikující dané ustanovení (viz k tomuto chápání ve vztahu k použití spojení „důvod hodný zvláštního zřetele“ v § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 7. 2004, sp. zn. 5 Azs 105/2004, publ. pod č. 375/2004 Sb. NSS).

Ve vztahu k uložení náhrady nákladů řízení před správním orgánem, či před soudem ve správním soudnictví se dosavadní judikatura shoduje v názoru, že jakkoli je šíře důvodů, pro něž lze od uložení náhrady nákladů upustit, relativně bohatá, vztahuje se zásadně k situaci osoby, jíž má být náhrada nákladů uložena, ať už k situaci osobní, či k míře jejího procesního úspěchu či neúspěchu v řízení, o něž jde. V tomto směru vyznívá např. k bývalé úpravě správního soudnictví v občanském soudním řádu se vztahující usnesení Ústavního soudu ze dne 21. 9. 1999, sp. zn. I. ÚS 20/99 (Sb. nál. a usn. ÚS, svazek č. 15, usnesení č. 59, str. 323): *„Je věcí obecného soudu samostatně posoudit - neboť mu to občanský soudní řád výslovně dovoluje - zda v řízení o přezkoumání rozhodnutí správního úřadu přizná či nepřizná náhradu nákladů řízení zcela nebo zčásti, jsou-li pro to důvody hodné zvláštního zřetele*

(§ 250k odst. 1 věta druhá občanského soudního řádu). Může tedy i zčásti nepřiznat náhradu nákladů řízení tehdy, když měl - z hlediska petitu - žalobce plný úspěch, avšak ve vztahu k žalobním důvodům nikoliv, resp. jen zčásti.“

Funkcí uložení náhrady nákladů řízení v přestupkovém řízení navrhovatelé tak je přenést na něj část nákladů, které měl stát s řízením o jeho neúspěšném návrhu; naopak funkcí upuštění od této náhrady je buď odrazit navrhovatelovu osobní situaci (typicky finanční, sociální) nebo skutečnost, že návrh byl zčásti důvodný, či že se jeho důvodnost nepodařilo prokázat z důvodů, za něž nemohl (například předčasné úmrtí pachatele přestupku či promlčení přestupku). Nelze však upustit od uložení náhrady nákladů řízení pouze ve snaze omluvit se touto formou navrhovatelé za procesní pochybení prvostupňového správního orgánu, které nemohlo mít dopad na výsledek řízení samotného. V tomto směru ostatně vyznívá i rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 5. 1994, sp. zn. 7 A 28/1994 (publ. pod č. 380/1999 SJS), v němž vrchní soud uvedl: „*Důvodem zvláštního zřetele hodným na straně žalovaného pro nepřiznání náhrady nákladů řízení úspěšnému žalobci ve smyslu ustanovení § 250k odst. 1 věta druhá o.s.ř., není skutečnost, že správní orgán v rozporu s právními předpisy posoudil otázku účastenství v řízení, ačkoliv základní podklad pro správné posouzení (výpis z obchodního rejstříku) měl k dispozici, neboť mu byl předložen účastníkem, s kterým v řízení jednáno být mělo.“*

V nyní posuzovaném řízení tak lze konstatovat, že jakkoli má Nejvyšší správní soud plné pochopení pro uplatňování spravedlnosti v její materiální, a nikoli pouze formální podobě, nemůže jít tato materiálnost tak daleko, aby byla navrhovatelka odškodněna za procesní pochybení prvostupňového orgánu tím, že jí bude odpuštěno uložení náhrady nákladů řízení, které svým návrhem vyvolala. Jakkoli je vedení správního řízení, včetně řízení přestupkového, jakousi službou veřejnosti, nelze z toho odvozovat závěr, že v případě, že je tato služba vykonána ze strany správního orgánu nedbale, může to být kompenzováno odpuštěním náhrady nákladů. K procesním pochybením správního orgánu v první řadě nemá docházet, dojde-li k nim, je cestou k jejich nápravě odvolací řízení a další k tomu určené procesní prostředky, nikoli odpuštění náhrady nákladů. To by bylo namíště pouze tehdy, pokud by dané procesní pochybení vedlo k tomu, že patrně důvodný návrh na projednání přestupku nemohl být zakončen odsouzením pachatele (například při průtazích na straně správního orgánu vedoucích k promlčení přestupku). Tak tomu však v daném případě nebylo, neboť návrh P. D. nebyl důvodný, když čin žalobkyně v tomto návrhu popsany nebyl přestupkem, jak bylo zdůvodněno podrobně výše i jak předtím rozhodl krajský soud.

Lze proto uzavřít, že Nejvyšší správní soud v daném případě neshledal naplnění některého z namítaných důvodů kasační stížnosti ve smyslu ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s., neboť - jak vyplývá ze shora uvedeného - v souzené věci se krajský soud nedopustil nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky v předcházejícím řízení a nebyla shledána ani nepřezkoumatelnost jeho rozhodnutí pro nesrozumitelnost.

Ze všech shora uvedených důvodů Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

Za této procesní situace, kdy Nejvyšší správní soud o kasační stížnosti rozhodl v minimálním časovém odstupu od jejího obdržení a po nezbytném poučení účastníků řízení o složení senátu, se z důvodu nadbytečnosti již samostatně nezabýval návrhem na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti. Nelze navíc přehlednout, že stěžovatelem uváděný důvod k přiznání odkladného účinku, tedy obava z budoucího vymáhání náhrady nákladů

řízení ve výši 2 000 Kč stěžovatelem po žalobkyni, by nemohla obstát jako „nenahraditelná újma“ ve smyslu § 73 odst. 2 s. ř. s. ve vztahu k § 107 s. ř. s. Ve svém usnesení ze dne 5. 1. 2005, sp. zn. 1 Afs 106/2004 (publ. pod č. 982/2006 Sb. NSS), ostatně zdejší soud uvedl: „*Tvrzená újma spočívající v ohrožení veřejného zájmu na řádném stanovení a vybírání daní a ve zkrácení státního rozpočtu v souvislosti s vrácením přeplatku na dani jako důsledku pravomocného rozhodnutí krajského soudu, kterým bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího orgánu v daňové věci, není důvodem pro přiznání odkladného účinku kasační stížnosti (§ 73 odst. 2 s. ř. s. přiměřeně použitý podle § 107 s. ř. s.)*.“ Za situace, kdy podle konstantní judikatury zdejšího soudu nejsou za nenahraditelnou újmu pro veřejné rozpočty považovány hrozící potíže při budoucím vymáhání daní v řádech stovek tisíc korun i vyšších; nelze takovou újmu v žádném případě spatřovat ve stěžovatelem uváděném zpětném vymáhání náhrady nákladů soudního řízení ve výši 2000 Kč. Zdejší soud tedy neshledává, v čem by taková částka mohla představovat pro rozpočet krajského úřadu „nenahraditelnou újmu“.

Ve vztahu k náhradě nákladů řízení před Nejvyšším správním soudem pak tento soud shledal, že stěžovatel, který neměl v tomto soudním řízení úspěch, nemá právo na náhradu nákladů řízení (§ 60 odst. 1 s. ř. s.) a žalobkyni, jež ve vztahu k řízení před zdejším soudem zůstala procesně netečná, náklady řízení nevznikly. Proto soud rozhodl, že se žalobkyni nepřiznává právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 17. ledna 2007

JUDr. Vojtěch Šimíček
předseda senátu